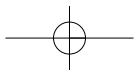
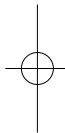
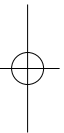

Tematikus bibliaórák

A mulandóság árnyékában és az örökkévalóság világosságában

Tematikus bibliaórák

A mulandóság árnyékában és az örökkévalóság világosságában

Emberi küzdés – isteni megoldás

Mulandóság és örökkévalóság tudatos feszültségében élve teljesebben ki az ember Istentől kapott valósága. Tisztában kell lennünk azzal, hogy a mulandóság (ideiglenesség) és az örökkévalóság (időtlenesség) között nem mennyiségi, hanem minőségi különbség állapítható meg. A bibliaóráink célja az is, hogy Isten igéjének segítségével átléphessük a saját árnyékunkat, azaz bár indokolt, de legyőzhető félelmeinket, szorongásainkat. Nem pusztán az élet és a halál feszültsége a meghatározó, mert ez a feszültség ideiglenes és átmeneti, hanem a sok gondtól terhelt mulandó élet és az „elközelített”, majd megérkező Isten országa (örökkévalóság) feszültségének átélése teremtheti meg az emberben a Krisztus hívó szavának való engedelmeskedést (például Lk 9,59; Jn 1,43; Jn 21,19). Abban az értelemben is, hogy már a mulandó élet sodrában is van egy halvány sejtésünk a teljesség, a tökéletesség lehetőségéről, annak ellenére, hogy aligha elégségesek a fogalmaink a lényeg megragadására, mégis titokzatos várakozás él a szívünkben.

Igyekezünk már a kezdéskor látni a teljes utat: az első három bibliaóra szándéka evangéliumi lelkülettel szembesíteni a résztvevőket a halál megrendítő valóságával, aminek lényege az a motiváció, hogy kiutat keresünk ebből a biológiai és lelki zsákutcából. A másik három egység Isten Krisztusban adott lehetőségét veszi szemügyre, amely magában foglalja a gyógyítás, újjáteremtés és üdvösség spirituális szinonimáját, de a ráhagyatkozás művészetét is igyekszik tanítani. A hetedik fejezet a határon túli pillantás mellett a közösség feladatát is előtérbe helyezi az egymást vigasztaló lelkület megerősítésével. A nyolcadik és a kilencedik bibliaóra a reménység teljességét hivatott felvázolni és a szívig eljuttatni. A bibliaórai témák beleágyazhatók az üdvtörténeti menetrendbe.

A halál és az örök élet kérdésével foglalkozó bibliaóráink sorozatának nagyon fontos célja, hogy a hitéért küzdő emberi lélek valami nagyon fontosat visszanyerhessen abból a nagy veszteségből, amelyet Franz Werfel nyomán „elsikkasztott mennyországnak” nevezhetünk. (Franz Werfel: *Elsikkasztott mennyország*. Szent István Társulat, Budapest, 1986.)

A modern (keresztény) ember egyik legnagyobb deficitje: soványka hit-életéből hiányzik annak a legvégső kikötőnek, befogadó és felölelő valóságának a hitbeli tudata, amelyet hagyományosan mennyországnak nevezünk. Érdemes és szükséges újra és újra ébresztgetni hittestvéreinkben (saját magunk után) a tudatot, hogy a földi élet nem a semmibe torkollik, hanem mennyei hazánk van. Kettős állampolgársággal rendelkezünk: van egy földi és van egy mennyei állampolgárságunk, ahogy azt a népek apostola, Pál felejtethetetlenül megírta Fil 3,20-ban: „*Nekünk pedig a mennyben van polgárjogunk, ahonnan az Úr Jézus Krisztust is várjuk üdvözítőül.*”

Gyakorlati szempontok: a bibliaórák időbeni beosztását szeptembertől májusig javasoljuk. Ebben az esetben az üdvtörténeti menetrendet is megközelítőleg jól lehet követni. Szeptemberben és októberben – úgymond – elvi síkon (intellektuális úton) közelítettük meg a témát, de a sötét novemberi hónap alkalmán személyesen vetődik fel a kérdés, hogy „még az éjjel” elkérjük tőlünk a lelkünket, azaz szembesülünk a saját meghalásunk valóságával. Ám decemberben Jn 9,3 alapján (φαερώω =) nyilvánvalóvá válik, felragyog Isten szeretetének a titka a karácsony és az epifánia fordulatában. Az új esztendő a Názáreti Jézus nevében lehet kezdeni az ApCsel gyógyítási története szerint az ötödik bibliaóra segítségével (is). Pünkösöd környékén lehet befejezni a sorozatot, tekintettel arra, hogy a hit titka a Szentlélek titka, ajándéka. Különösen is ebben az esetben (feltámadás, örök élet) igen csak erősek az emberi lélekben rejtőző akadályok, nagyon nagy szükségünk van a Szentlélek Isten segítségével. A bibliaóránként felvázolt anyag a témával kapcsolatos továbbgondolkodás kiindulópontja.

1. „Csak az a vég! – Csak azt tudnám feledni!”

Madách Imre *Az ember tragédiája* című színművének utolsó, különösen is filozofikus hangulatú színében (a végső felvonás legutolsó felvonásában)

Ádám töpreng a létezés lényegéről, amikor visszatekint mindarra, ami az emberiség sorsában történt, és ezt kérdezi:

„...álmodtam-é csak, vagy most álmodom,
És átalán, több-é, mint álom, a lét,
Egy percre, mely holt anyagra száll,
Hogy azzal együtt végképpen szétbomoljon?
Miért, miért e percnyi öntudat,
Hogy lássuk a nemlét borzalmait?”

Felettebb ismert Madách feljajdulása a drámai költemény legvégén: „Csak az a vég! – Csak azt tudnám feledni!”

Máris elővételezhetjük a madáchi választ valódi teológiai mélységében, ami a bibliaóráink célkitűzése: „Mondottam, ember: küzdj és bízva bízzál!” Nem lephet meg bennünket a görög πίστις avagy a latin *fiducia* szavak mély tartalmának a felidézése ennek a drámai műnek a végén. S utalhatunk arra a nemes harcra, amelyet Pál apostol Timóteusnak írott első és második levelében úgy fogalmaz meg, hogy bennünket is erre a nemes harcra, küzdelemre késztesen (1Tim 1,18; 2Tim 4,7).

Szembesülhetünk azzal, hogy önmagában véve a halálfélelem nem szégyen és nem bűn, hanem megoldatlan kérdés, amely terheli az emberi lelket. Ez az ősi félelem szólal meg Jób 18,13–14-ben:

*„Darabonként rágja le a bőrét,
darabonként rágja a halál kezdete.
El kell szakadnia
biztonságos sátrától,
és oda kell lépnie
a borzalmak királya elé.”*

Tehát a halál a borzalmak királya. S a halál az ember (és az élet) teljes szét-hullását is jelenti 2Sám 14,14 megfogalmazása szerint: „Mert bizonyosan meghalunk, és olyanok leszünk, mint a víz, amelyet ha a földre öntenek, nem lehet fölszedni.” A földön szétfolyó víz nyomtalan eltűnése drámai erővel fejezi ki az emberi élet végét.

Találkozunk a védekező vagy mentséget kereső kapaszkodóval is, amikor a zsoltárral imádkozó ember így érvel:

*„Hozzád kiáltok, Uram!
Így esedezem az Úrhoz:
Mit használ neked a vérem,
ha leszálok a sírgödörbe?
Hálát ad-e neked, aki porrá lett,
hirdeti-e hűségedet?
Hallgass meg, Uram, kegyelmesen,
légy segítségemre, Uram!” (Zsolt 30,9–11)*

S már itt szabad idecsatolni ennek a zsoltárnak a folytatását:

*„Gyászomat örömmre fordítottad,
leoldoztad gyászruhámat,
és örömbé öltöztettél.
Ezért szüntelen zeng neked a szívem,
örökké magasztallak,
Uram, Istenem!” (30,12–13)*

298

Jóbnál is szabad meghallani a reménység szomjúhozását: a 13. fejezettől ő beszél, fájdalmában védekezik és vitázik, de igazából Istenhez beszél, egyelőre azonban csak a barátait látja maga előtt. A 14. fejezet első és második versében a fájdalmas tétel így hangzik:

*„Az asszonytól született ember
rövid életű, tele nyugtalansággal.
Kihajt, mint a virág, majd elfonnyad,
árnyékként tűnik el, nem marad meg.”*

De Jób ezt nem hagyja annyiban, ez nem lehet – szerinte sem – a végső igazság, mert erre a következő reménysége felel a 7–9. vers szerint:

*„Még a fának is van reménysége:
ha kivágyják, újból kihajt,
és nem fogynak el hajtásai.*

*Még ha elvénül is a földben gyökere,
ha elhal is a porban csonkja,
a víz illatától kihajt,
ágakat hoz, mint a csemete.”*

Nem mehetünk el szó nélkül a legismertebb és leghíresebb kijelentés mellett, és ezzel be is fejeződhet a bibliaóra olyan értelemben, hogy majd a következő alkalommal folytatjuk, és keressük az igazi megoldást.

*„Mert én tudom,
hogy az én megváltóm él,
és utoljára megáll a por fölött,
s ha ez a bőröm lefoszlik is,
testemben látom meg az Istent.
Saját magam látom meg őt,
tulajdon szemeim látják meg, nem más,
bár veséim is megemésztetnek.” (Jób 19,25kk)*

2. „Taníts úgy számlálni napjainkat, hogy bölcs szívhez jussunk!” (Zsolt 90,12)

299

Bevezetesként – semmit sem félve az ismétléstől – a 90. zsoltár segítségével újra szembesülhetünk a halál konok és komor valóságával. Drámai az ember mulandósága. Nem mondjuk katasztrófálisnak, mert bibliai katasztrófa üdv-történeti keretben nincsen. A kereten kívül lehetséges, méghozzá a kárhozott formájában. De a bibliai üdvkereten belül csak dráma (tragédia) van. Mert a katasztrófa és a tragédia között van egy „végzetes” különbség, éppen a vég felől. A katasztrófa és a tragédia között nem az események bonyolódásában van különbség, hanem a végkifejlet tér el egymástól. A katasztrófa végzetesen rosszat jelent az események végén: örök veszteséget, halált és végtelenített bánatot, amiből az ember többé nem tud felállni. Ezzel szemben a tragédia értelmes aktus: végének lényege az elrontott és kisiklott dolgok jóra fordulása, rendeződése, és ha nagy megrázkódtatás árán is, de magasabb nézőpontból pozitív a végkifejlet, mert a teljes összeomlás végül katarzishoz vezet, a sorscsapások a bűnös ember megtisztulását eredményezik. Jób esetében a katasztrófa az lett volna, ha nem szólal meg Isten, és Jób betegen, barátoktól nem megértve, elhagyatottan pusztult volna bele élete rettenetébe.

De miért lépett közénk a halál? Miért kell vele számolnunk? Óvatosan a választ a kérdésünkre, tartózkodjunk attól, hogy mindent meg akarjunk érteni, mert erre képtelenek vagyunk. Alázatosan be kell látnunk, hogy meg kell elégednünk az ige válaszával a halál okaként. S akkor a bűneset története kerül előtérbe, és az erre építő Pál apostol.

1Móz 3 elbeszélését érdemes végigkövetni és a drámai konklúzióig eljutni:

*„Arcod verejtékével eszed a kenyeret,
míg visszatérsz a földbe, mert abból vétettél.
Bizony por vagy, és vissza fogsz térti a porba!” (3,19)*

Az értelmetlen lázadás fájdalmas eredménye ez. Nem szabad a témát értelmetlen okoskodások felé elvinni, hogy akkor vajon a bűneset előtt nem is létezett volna a halál, hanem meg kell elégedni azzal az igei felvilágosítással, amelyet ebben a szakaszban kapunk.

Pál apostol erre a fájdalmas történeti példázatra építi mondanivalóját, és jut el a kinyilatkoztatásban kapott megoldáshoz: *„Ahogyan tehát egy ember által jött a bűn a világba, és a bűn által a halál, úgy minden emberre áterjedt a halál azáltal, hogy mindenki vétkezett.”* (Róm 5,12, vö. Róm 5,17; 1Kor 15,21)

Ezután visszacsatlolhatunk a címben megadott feladathoz, témához: ne feledjük, csak akkor nem válunk kiüresedő lelkű, unatkozó keresztényekké, ha mindig és újra készek vagyunk tanulni, készek vagyunk nyíltszívű és befogadásra kész értelmű tanítványokká válni. Kitől is kérhetnénk a szent tanítás művészetét? A válasz kézenfekvő. S mennyire érdekes az emberi lélek vágya: *„kezeink munkáját tedd maradandóvá”* – kétszeres a kérdés (17. vers). Mert még a beszédünk is elárul bennünket, hogy mennyire vágyakozunk az örök életre, például lakásaink egy fajtáját öröklakásoknak nevezünk el, pedig csak ideig-óráig tartózkodunk azokban, vagy mennyire áruklódó, hogy örök szerelmekről vagy örök barátságokról szólunk, holott tisztában vagyunk mindennek a szomorú ideiglenességével.

A bibliaóra koronája az a gondolat lehet, amelyet Pál apostol 1Kor 15,58-ban fogalmaz meg: *„Ezért, szeretett testvéreim, legyetek szilárdak, rendíthetetlenek, buzgólkodjatok mindenkor az Úr munkájában, hiszen tudjátok, hogy fáradozásotok nem hiábavaló az Úrban.”* Életünk legvégűső célja nem lehet más, mint az örökkévalóság. Csókay András doktor *Lélekjelenlét* (Kairosz, 2009) című könyvének 36. oldalán aforizmaszerűen fejezi ki magát fejtegetései közben: *„Nem az élet az abszolút érték, hanem az üdvösség.”*

3. „...még ez éjjel elkéri tőled a lelkedet” (Lk 14,20)

Az anyagelvőség tragédiáját a bolond gazdag példázata mutatja fel nekünk, amikor Jézus éppen arra tanít, amivel a múltkori alkalmat – tartalmilag – befejeztük, hogy nem a földi élet az abszolút érték, hanem az örök élet. Hangsúlyozandó, hogy nem kijátszani akarjuk egymással szemben a földi életet és az örök életet, hiszen mindkét esetben súlyosan egyoldalúak lennénk. Ha csak ezt a földi életet abszolutizáljuk, akkor az örök életet tévesztjük lelki szemünk elől, és ha csak az örök életet preferáljuk, akkor a földi életünket kockáztatjuk. Minden lelki rendszer alapvető titka a helyes arány.

Sokatmondó, hogy a tiszta és szelíd beszédű názáreti Jézus bolondnak nevezi azt a gondolkodásmódot, amely nem számol azzal az egyszerű tényvel, hogy bárkitől bármelyik éjszaka elkérhetik a lelkét, azaz befejezheti a földi pályafutását. A sikeres ember helytelen gondolkodásmódját ábrázolja a példázat. A föld gazdagon termett, s a vagyona ezáltal hatalmasat gyarapodott. Az illető pedig önhittén alakítja ki a maga önző élvezeti filozófiáját, mintha az embernek csak az lenne a feladata, hogy henyéljen, kulináris élvezeteknek adja át magát, és mindezt itallal locsolgassa, és közben vig szórakozással próbálja agyonütni az időt. Lesújtó látni azt, hogy ez a szerencsésen meggazdagodott ember másra nem, csak önmagára gond, mintha nem lennének szerettei vagy olyan rászoruló, akiken segíteni tudna vagy segítenie kellene. A gazdag és Lázár példázatában szereplő gazdag ember potrohos alakja jelenik meg előttünk. A már idézett Csókay András etikai véleménye az, hogy az anyagiak terén mindaz, ami a kulturált szükségleten felül van, tulajdonképpen lopásnak számít. Ez valószínűleg így egy kicsit túlzás, bár szellemi tendenciájában rendkívül szimpatikus. Jézus meglátni tanítja azt, amit mi nem nagyon akarunk látni, azaz felismerni tanítja az élet mulandóságát, hogy ne váljunk a materializmus, az anyagelvőség rabszolgáivá.

Az Isten szerinti gazdagodásról az ige szerint érdemes elbeszélgetni: „Így jár az, aki magának gyűjt, és nem Isten szerint gazdag.” (Lk 12,21) 2Kor 7,10 megkülönbözteti „az Isten szerintit” a „világ szerintitől”, amit tartalmában széles ívűen lehet alkalmazni az életünkre. A látásmódról van szó. Mit és hogyan látunk? A Szentírás egyik leggyakrabban előforduló szava a látással, nézéssel függ össze, kezdve a teremtéstörténettel (látta Isten). Az egész Biblián keresztül óriási szerepe van az igazság/valóság meglátásának. Még Pilátus is látásra szólítja fel elvakult kortársait, amikor Jézusra az „Íme,

(lássátok,) az Ember!” kijelentést teszi. János evangéliuma 20. fejezetének első tíz verse háromféle látásmódra tanít bennünket.

Mária Magdaléna a sírnál csak azt látja (βλέπω), hogy a kő elvan hengerítve a sírról, Péter azt is látja (θεωπέω) a sírban, hogy „rend” van, és János az, aki „látott (ὀρώω) és hitt”. Látás, meglátás, belátás, felismerés, rádöbbenés, megvilágosodás: az ember nagyon nehezen ismeri el saját életének a mulandóságát. A szomszédét igen, azt felismeri, a temetésén is „szívesen” (rejtett diadal – lélektani mélységben) részt vesz, de a saját mulandóságát nem vagy csak nagyon keservesen, csak nagyon későn ismeri fel. Talán csak akkor – ha egyáltalán –, amikor ő maga kerül a távozás egyre szűkülő útvonalára.

Nem lenne tilos ennek a bibliórának a keretében ismertetni – összefoglalóan – Elisabeth Kübler-Rosznak a leírását a haldoklás lélektani fázisairól (izolációs, agresszív, alkudozó, depressziós, ráhangolódo). Talán így kicsit megfelelőbben tudnánk betegekhez viszonyulni, illetve önmagunkat is jobban megértenénk. (E. Kübler-Ross: *A halál és a hozzá vezető út*. Gondolat, Budapest, 1988.)

Az Isten szerinti gazdagodás klasszikus megfogalmazása Mt 6,19–20 szerint: „Ne gyűjtsetek magatoknak kincseket a földön, ahol a moly és a rozsdá megemészti, és ahol a tolvajok kiássák és ellopják, hanem gyűjtsetek magatoknak kincseket a mennyben, ahol sem a moly, sem a rozsdá nem emészti meg, és ahol a tolvajok sem ássák ki, és nem lopják el. Mert ahol a kincs van, ott lesz a szíved is.”

Mindezt lezárhatjuk annak a jézusi szónak, igének a tartalmával, amely igazán kifejezi létünk örök lényegét: „Mert mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri, lelkében pedig kárt vall? Vagy mit adhat az ember váltságdíjúl a lelkéért?” (Mt 16,26)

4. „...hogyan nyilvánvalóvá legyenek Isten cselekedetei” (Jn 9,1–41)

A betegség nemcsak alapvető egzisztenciális kérdés, amennyiben megkérdőjelezi létünket és megrengeti téves mindenhatóságunkat, hanem a minket ravaszul és alig észrevehetően bekerítő halál előhírnöke is. Javaslatunk az egész történet alapos végigolvasása – és kinek-kinek éppen a Lélek szerint adatik –, valamint a fejezet tematikus tagolása annak érdekében, hogy mindenki szembesülhessen a „miért?” kérdéssel. Itt egy vakon született

ember, és a tanítványok jogos kérdése így szól: miért vak? Szülei vagy a saját bűnei miatt? Jézus válasza lényegében ez: ne a bűnre nézzetek, ne ezt firtassátok, hanem nézzetek fel Istenre! Hitünk sajátságos és drámai próbája félelmetesen fájdalmas helyzetekben, hogy „csak” a betegsére és keresett okára igyekszünk meredni, mint kismadár a kígyó szemére, és nem vagy csak nagyon nehezen látjuk meg az egyetlen kiutat. Tiszta rálátást ad Zsolt 18,5 a haláltól való bekerítettségünkre:

*„Körülvettek a halál kötelei,
pusztító áradat rettent engem.”*

Érzékelhető, hogy nincs előre, se hátra, nincs balra, se jobbra, egyedül Isten felől van út, amelyen Krisztus Lelke érkezik hozzánk, ezért emeljük hát fel a fejünket, hogy megláthassuk az érkezőt. Amíg ő meg nem érkezik, éjszaka van – a hitelenség sötét éjszakája – az életünkben, de a világ világossága beleragyoghat gyászosan mulandó életünkbe. Amikor alig várjuk az éjszaka múltását, s végre a felkelő nap csendesen érkező sugarai bátorítanak bennünket, akkor botorság lenne az ablakdeszkák szoros becsukása és a fény kizárása. Olvasunk itt egy furcsa jelenetről: Jézus a földre köpött, sarat csinált, s rákente a sarat a vak szeméire. Ne ennek a mozdulatnak keressük az úgynevezett mélyebb értelmét, hanem a bizonyára sokat szenvedett vak ember engedelmességét lássuk, példázzuk, kövessük. Jézus elküldi őt a Siloám tavához megmosakodni, és a vak ember vita és ellenállás nélkül azonnal engedelmeskedik. Mellesleg Jézus tudja, hogy tekintélyes ellenségei, farizeusok és írástudók figyelik minden mozdulatát, és ezzel a sárkészítéssel mintha még jobban megmutatná messiási elkötelezettségét, hogy „azok” órája még nem jött el (9,1–7).

Jézus tettén szomszédok és ismerősök is csodálkoznak, és az egykor vak embert faggatják, aki azt tudja elmondani, ami vele történt. Ez a Jézus nevű ember sarat készített, a szememre kente, és elküldött a Siloám tavához megmosakodni. „*És most látok.*” De többet nem tud róla. Még jó, hogy Jézus nevét ismerte (9,8–12).

A történet a hatóság előtt folytatódik. Csak most (a 14. versben) derül ki, hogy „*az a nap pedig, amelyen Jézus a sarat csinálta, és megnyitotta a (vak) szemét, szombat volt.*” A „szent” hatóság előtt csak az lehet az Istentől, aki betartja a törvényt, a szombatot különösen is. Ennek a szombat-törvénynek a történelmi korokat átívelő szigorúsága a mai – 1948 óta létező – Izrael

államban is megtapasztalható. 2009 februárjának utolsó péntekén egész nap esett az eső Jeruzsálemben. Ennek ellenére élénk lüktető forgalom volt a fővárosban, ahol háromnegyed millió ember él, plusz a zarándokló turisták is növelik a forgalmat. Késő délután éppen elhagytuk az utolsó vacsora feltételezett boltíves helyszínét, amikor a hosszú, fanfáros bűgő hang figyelmetetett arra, amit az idegenvezetőnk így fogalmazott: érkezik a sabbat. Péntek naplementétől szombat naplementéig teljes mozdulatlanságba merednek egy nagyváros, de még a hotellift gombjait sem kellett nyomogatni, nehogy munkavégzésen kapjon bennünket a Mindenható. A zsidó szombatot még ma is meg kell tartani. Furcsa hangulatú videófelvétel volt látható internetes portálokon: kaftános ortodox zsidók vegzáltak néhány szerencsétlen rakodómunkást, akik alighanem kenyérüket féltve nem mertek nemet mondani a nem zsidó beszállítónak, és szombati napon kirakodtak a kamionból. A sabbattal, szombattal nem lehet tréfálni.

Mennyivel inkább élet-halál kérdése volt Jézus korában a sabbat napja! A hatóság először kétségbe akarja vonni Jézus csodajelének hitelességét. Nagy nyomozás folyik, a szülők kihallgatása, a meggyógyított második kihallgatása, és a hatóság folyamatosan denuncálja Jézust és tettét. Végül következik a totalitárius döntés: a vak ember kiközösítése és elnémítása. Mindennek fontos része a vita a messiásról Mózes relációjában.

Jézus önkinyilatkoztatása a kiközösítettnek: a rávezetés technikájával. S milyen legyen a válaszuk? „*És leborulva imádta őt.*” (38b)

Nem kerülendő és nem kerülhető meg az ítélet kérdése. Ahogy egy diagnózis sem fenyegetés, hanem realitás, ugyanúgy az ítélettel kapcsolatos kijelentések sem pusztá fenyegetések, hanem az örökkévalóság végeredményére hívják fel a figyelmünket. Mert nem az a kérdés, hogy lesz-e örök élet. A kérdés csupán az, hogy melyik örök életben találjuk magunkat. Ennek a megértése a „látás”, és ennek a meg nem értése a „vakság”. Krisztus Jézus lényének a felismerése a „látás”, és elutasítása a „vakság”.

5. „...amim van, azt adom neked: a názáreti Jézus nevében...” (ApCsel 3,1–10; 11–26)

Mennyei, felső jogosítványra van ahhoz szükség, hogy emberek szellemi magánszférájába beleszóljunk. Krisztus kései tanítványainak – nekünk – állandóan tudatosítanunk illene, hogy mennyire nyomatékos megbízatással

rendelkezőnk: küldetésben vagyunk, ezért nem lenne szabad néma keresztényeknek lennünk. A missziói parancs tudatosítása lényeges (Mk 16,15kk és párh.).

A jelenet tanulságos, abban a tekintetben is, hogy Jézus tanítványának értelmes és szimpatikus missziója nem bosszantó jehovista tolokodás, hanem csupán evangéliumi reflexió egy adott helyzetre, megszólítottág után. Az Ékes-kapuban (groteszk ellenpont) egy születésénél fogva nyomorék (sánta) szólítja meg a templomba igyekvő tanítványokat. S Péter kiváló – pneumatikus – pedagógiai érzéssel ébreszti fel a nyomorék figyelmét, és remek retorikai fordulattal érinti meg az alamizsnára vágyakozó ember szívét a 6. versben. Ennek a versnek az egyik legfontosabb része: „*a názáreti Jézus Krisztus nevében*”.

Íme, a hit bizonyossága: Péter parancsba adja a gyógyulást. De nem Péter merészsége és bátorsága itt a döntő, hanem Jézus Krisztus hatalma. Ma sem lehet kétségünk Jézus Krisztus hatalma felől. Ha nem is élünk vissza vele, mert hamis propaganda lenne, mint ahogyan azt a márki messiástitok is jelzi (egy-egy gyógyítás híre nem adandó tovább), olykor mégis szabad beszélünk a váratlan és csodálatos gyógyulásokról is. Amelyek segítségével „csak” Jézus Krisztus hatalmát szándékozunk demonstrálni. Természetesen minden gyógyítási helyzetben éppen az Úrtól tanult imádság egyik mondata legyen az irányadó: „*legyen meg a te akaratod*”. Mi kérhetjük a gyógyítást, de ezzel a mondattal szükséges hitünk alázatát kifejezni.

A gyógyulás hatására a sánta boldogan járkal és ugrándozik. Nem is ez a követendő példa, mégis feltolakszik a kérdés: mi mikor és hogyan fejezzük ki a hitből, hitélményből fakadó örömmünket? Miért nem látszik meg rajtunk az élő Jézus Krisztusba vetett hitünk? Nietzsche egyszer azt mondta, keresztény lehetett volna, ha a keresztényeken látszana a megváltottságuk.

Lényeges érintkezési pont a gyógyulás és az üdvösség összefüggése. Jézus gyógyításainak nem az volt a lényege, hogy az illető néma, béna, vak, leprás megszabadult a betegségének a tünetétől, hanem hogy így lett – Jézus hatalma által – alkalmassá Isten országára. Mennyire tudatosul bennünk annak az evangéliumi dimenziója, hogy Isten országának (mennyei) polgárai vagyunk hit által? A jó hírre nem rezonáló keresztény tulajdonképpen nem is keresztény, maximum valamilyen jól-rosszul értelmezett vallásos tradícióban tengeti lelki életét.

A történetek hatására „*az egész nép megdöbbenve futott össze*”, és Péter nem hallgatható. De a csodálkozás irányát magukról Isten felé fordítják,

és a hallgatóság szája íze szerint „Ábrahám, Izsák és Jákób” Istenéről beszél, aki Jézust küldte, és újra elhangzik a bátor szemrehányás, hogy az öt hallgatók nem ismerték fel Jézust, a Szentet. Érdemes odafigyelni Péter igehirdetésének a részleteire: a Szent helyett jobb volt egy gyilkos, s az „élet fejedelmét” a rabló helyett megölni nagyon rossz döntés volt. Mint ahogy nekünk is vannak nagyon rossz választásaink. De Isten jóra fordította a történetet Jézus feltámasztása által, és a nagy bűn elkövetőinek is van reményességük. A feladat: 1. tartsatok bűnbánatot, 2. térjete meg, bár ez a kettő ugyanannak a folyamatnak a kettős megfogalmazása, még ha hangsúlyok tekintetében van is eltérés.

A mindenség újjáteremtése elővételezi az eszkatológiai távlatot, amelytől sem a teológiai gondolkodásunkat, sem az igehirdetésünket nem szabad megfosztani, mert ellenkező esetben teljesen üressé, hatástalanná válik a szolgálatunk. Péter még az ószövetség krisztológiai előkészítettséget is hangsúlyosan érinti, ezért említi, hogy Mózes, Sámuel és a próféták *„mind ezekről a napokról jövendöltek”*.

Az Ábrahámmal kötött eredeti szövetség nem egyetlenegy választott népre korlátozódott, hanem már – az idézetnek megfelelően – megszólalt az egyetemes üzenet: *„...és a te magod által áldatik meg a föld minden nemzetsége”* (1Móz 12,3). S a gonoszságból – a kárhozat útjáról – mindenkinek meg kell térnie. A Szentlélek gondoskodik mindenütt a hírnökökről.

6. „Elég neked az én kegyelmem” (2Kor 12,1–10)

Vitathatatlan, hogy Pál apostol különleges egyénisége az üdvtörténetnek. Talán még az sem helytelen kijelentés, hogy Jézus Krisztus után a második legfontosabb küldött, Isten páratlan munkatársa. ApCsel 7,58-ból megtudjuk, hogy az első mártír, István diakónus megkövezésekor a megkövező tanúk *„felsőruháikat egy Saul nevű ifjú lába elé tették le”*. Majd ApCsel 8,1 után még részletesebb felvilágosítást kapunk Saul Krisztus tanítványait üldöző, „öldöklő” múltjáról 9,1kk szerint, és tanulmányozhatjuk a nagy damaszkuszi élményt (amely nem tévesztendő össze a szélkakas-magatartással). Majd vázlatosan érdemes áttekinteni – csak összefoglaló módon – az apostol missziói útjait, és akkor látjuk, hogy töri át az evangélium drága ügye (Krisztus megváltó áldozatának örömhíre) az áttörhetetlennek látszó, évezredes vallási, kulturális falakat zsidók és nem zsidók között. Pál apos-

tol küldetése kiemelkedő jelentőségű, olyannyira, hogy néhányan – miért is ne támadjon a rombolás szelleme? – arra is gondolni merészeltek, hogy az Úr Jézus Krisztus fenséges alakja Pál apostol kreációja. S ezt a kóbor gondolatot a Krisztus-ellenes valláskritika igyekezett felkapni, ám mulandónak bizonyult, mint az összes eddig felhozott keresztényellenes vád. Pál apostol csak a neki megjelenő Krisztusnak köszönheti, hogy nem jeruzsálemi főrendőrként halt meg késő vénségében.

S ez a kiemelkedő apostol, aki Krisztus különleges kegyelmében részesül, sem mentes a betegségtől. Nem érdemes túlragozni a betegség mibenlétét, szükségtelen találgatnunk, elég nekünk annyit tudnunk, amennyit az apostol elárul nekünk. S annyit elárul, hogy nagyon szenvedett ettől a betegségtől, komoly testi szenvedése, kínja volt, amit képszerűen így fogalmaz meg: „*tővis adatott a testembe: a Sátán angyala*” (2Kor 12,7b).

A betegségtudat fázisait jól ismerjük Kübler-Rosstól (és másoktól is), de itt tömören és röviden mintát kapunk arra Pál apostoltól, illetve az igéből, hogy mi a feladatunk a betegséggel: Isten színe előtt értelmeznünk kell azt. Pál apostol nem a diagnózis lényegével, nem a betegsége fiziológiai tartalmával, hanem az egész jelenség pneumatikus értelmével foglalkozik. Látja és érti, hogy ő a „kinyilatkoztatások különleges nagysága miatt” kapta ezt a kínzó betegséget, hogy el ne bizakodjon. Háromszor is imádkozott a betegség elmúlásáért, de a mennyei válasz így hangzott: „*Elég neked az én kegyelemem, mert az én erőm erőtlenség által ér célhoz.*” (12,9) Ennek az alapállásnak a lényege a kegyelem segítségével hordozott betegség. Kegyelemtől megszentelt betegségtudat ez. Így már könnyebb elviselni a súlyos terheket.

Azt kell megharcolnunk, hogy képesek vagyunk-e betegségünkben is Krisztus tanítványai maradni. Pál apostoltól származik az is, hogy „*Krisztus él bennem*” (Gal 2,20) és „*testem elszenvedí mindazt, ami Krisztus gyötrelmeiből még hátravan*” (Kol 1,24).

Egyrészt az következik mindebből, hogy a Krisztusba kapaszkodó élő hit csodája nem zárja ki a testi betegség lehetőségét, másrészt az, hogy éppen ennek az élő hitnek a segítségével mégis módunkban áll hordozni a szenvedéseinket. Mellesleg megjegyezendő, hogy az emberi méltósághoz, emberi jogokhoz ma már hozzátartozik a fájdalom csillapításának törvényi kötelessége is. Ám ennek ellenére tanulnunk kell hívő módon a betegséggel és a fájdalommal való szembesülés Pál által megmutatott keresztény, azaz Krisztust követő apostoli modelljét. Az élő, azaz Krisztusba kapaszkodó hit felemelő erőforrás a betegségek, ezáltal a halál közeledésének az elhordozásához.

Ebben az összefüggésben válhat világossá a számunkra, hogy a kegyelem teológiája nemcsak egy teológiai gondolkodási módszer, hanem az életünket egészen fiziológiai szintig formáló szent erő, amely Istentől árad felénk. A bibliaóra keretében lehetséges a bizonyágtétel, vagyis mindig vannak olyanok a környezetünkben (ha sajnós kevesen is), akik mindezt a saját bőrükön tapasztalták meg, és élményszerűen tudják, ismerik azt a titkot, hogy „elég nekünk az ő kegyelme”. De ez nemes harc (2Tim 4,7), amelynek a végső kilátása nem a halál, hanem a mindenkinek felkínált „igazság koronája”.

7. Ne tudatlanok legyünk, hanem vigasztaljuk egymást (1Thessz 4,13–18)

Amennyiben Szentlélektől megvilágított lelki kilátásunk van a betegség és halál sötétségén keresztül az örök világosságra, annyiban elkerültük a tudatlanságot. S ez a tudás nem akadémikus információharmat, hanem létünk lényegének a felismerése az ige segítségével. Ezt pedig nem ember találta ki: „*Hanem hirdetjük, amint meg van írva: »Amit szem nem látott, fül nem hallott, és ember szíve meg sem sejtett«, azt készítette el az Isten az őt szeretőknak.*” (1Kor 2,9)

Nemcsak általában a halál, hanem „az elhunytak felől” való tudatlanság elkerüléséről is szó van. Ez pedig a gyász jelensége, amelyet igei módon, de lélektani módon is meg kell közelítenünk lekipasztorként. Igei módon (Róm 12,15 szerint) a sírókkal való együttérzésre vagyunk kötelezve. A betegséghez való viszonyulásunkhoz hasonlóan a gyász lelki folyamatát is fázisokra, szakaszokra osztották fel a kutatók a legjobb áttekintés és az adekvát magatartás érdekében. Az első a sokkfázis, a hír váratlan vagy várt vétele függvényében. A második a temetés idején tanúsított kontroll viselkedési fázisa, amelyben a kábult önuralomnak van jelentős szerepe, ekkor hangzik el az igehirdetés is. A harmadik fázis a temetés utáni csend, amikor a veszteséget átélő gyászoló már egyedül marad, és bekövetkezik az úgynevezett regressziós fázis, amelynek a lényege az egészen konkrét gyászfeldolgozás (gyászmunka) pszichés fogásokkal. Végül a negyedik az adaptációs fázis, mire a gyászolóban rendeződik a veszteség élménye, és az élet parancsa szerint újra folytatni tudja tevékenységét, átalakítva, átalakulva, az elveszített személyt lényébe beépítve. Természetes, hogy az igéből és imádság-

ból élő gyászolónak összehasonlíthatatlanul könnyebb a gyázmunkája, mint a transzcendens kilátás nélküli embernek.

Az apostol érinti itt a szomorkodás lényegét is: a reménytelenség és a szomorúság nagysága általában párhuzamos intenzitású. Egyéb függvényeket is figyelembe kell venni, például az elvesztett életkora (gyermek, fiatal- vagy felnőttkorú) és rokonsági foka. A gyászjelenséget tekintve általános szerkezetként mondható, hogy a reménység/reménytelenség jelensége a gyázmunkával szorosan összefügg.

A gyász/haláletet összefüggésében kivétel nélkül mindenki ott van a transzcendens (önmagán túllépő) gondolkodásmód, csak annak tudatossága és tartalma különböző vagy eltérő. A magát ateistának valló a sírnál „beszélgethet” az elhunyttal, vagy társadalmi temetésen a sírba ereszkedő koporsónak utána kiált az itt maradó, hogy „Isten veled, vigyázz magadra!” Érdekes jelenség az is, hogy a gyászolók listájának összeállításánál gyakran lelki küzdelmet kell folytatni annak megértéséért, hogy nem az elhunyt búcsúzik, a lelkész nem az elhunyt szinkronhangja, hanem mi, élők adunk hálát Istennek az eltávozott által kapott áldásokért, ajándékokért. Mert senki nem tud azzal a lélektani ténnyel szakítani, hogy a lelkünk mélyén mégis tudjuk: van folytatás. Ez a tudás esetenként válhat nagyon tudatalattivá, de lehet felragyogott felismerés is (vö. Jn 20,8: „látott és hitt”).

Ezen a bibliaórán érdemes Jézus haláletét megközelíteni, most nem a szenvedés és a megváltás felől, hanem a haldoklás és a halál beállta felől. Hogyan beszél Jézus? Nagyon komoly következtetéseket vonhatunk le Jézusnak a kereszten mondott kijelentéseiből.

Mind az elhunyt, mind a veszteséget átélő gyászoló felől fontos igei kijelentés olvasható 2Kor 5,1–10-ben, amely egyrészt megerősíti bennünk az eltávozott megrendítő útvonalaának legvégső célját (Krisztus előtt), de a mi sorsunkat is (Krisztus ítélőszéke előtt).

Előretekinthetünk a következő bibliaóra tartalmára, mintegy felkészítendő egymást és önmagunkat a bibliai eszkatológiára (végső időkre), azaz Krisztus megígért visszajövetelére (Jn 14,3; Jel 22,22 stb.).

Az apokaliptikus irodalmi stílushoz tartozó „elragadtatás” leírása csak azt a nagyon irigylésre méltó tényt érzékelteti, hogy lesz egy generáció – Krisztus végső visszajövele idején –, amelyiknek tagjai nem a halált, hanem közvetlenül az ítéletet élik át.

8. „...és halál nem lesz többé” (Jel 21,1–8)

Emberi, világi létünk alapvető feszültségét a halál, a meghalás ténye adja meg. Érdemes átolvasni újra és újra a teremtéstörténetet (1Móz 1,1kk), vajon ott hol fedezhető fel – teológiai értelemben – a halál drámai, illetve tragikus valósága. A szent szövegekre figyeljünk, és ne formális logikánkra épülő okoskodásainkat vegyük elő. Az 1Móz 3,1kk szerint elmondott bukástörténetig a halál mint olyan nem szerepel. Óvakodjunk attól, hogy olyan tévutakra bukácsoljunk, vajon volt-e halál/meghalás a bűneset előtt, mert nekünk az igei kijelentés pneumatikus értelme a döntő. Márpedig e szerint az emberi halál a bűneset bukásának a következménye. A teremtés tökéletesen jó volt (látta Isten, hogy jó), de – nem ontológiai (lételmélet, filozófiai, emberi okoskodás) értelemben – bekövetkezett egy tragikus törés a teremtő Isten és az általa képére és hasonlatosságára (*imago Dei*) teremtett ember között. Nekünk „csak” annyit enged meg hitünk, hogy a szövegre fókuszáljunk a figyelmünket, óvakodva az emberi okoskodás zsákutcáitól. S ebben a fókuszálásban egyszer csak rádöbbenünk (megvilágosodunk), hogy az igei, isteni kijelentés sokkal mélyebb igazságokat tartalmaz, mint a görög eredetű mitológiák zavaros meséi vagy az emberi okoskodás zsákutcai.

S ezen a ponton ismerjük fel az igei ígéret szent kilátását, amely az újjáteremtésről szól. Lesz új ég, új föld, mert a réginek a bűneset miatt el kell múlnia (Jel 21,1). Az újjáteremtés világa nem fogja ismerni a halál valóságát, hanem helyette a „menyasszony” jelképe a hatalmas örömet, örvendezést fejezi ki, bár a további versek a maguk negatív tartalmú megfogalmazásában is ezt akarják érzékeltetni. Egyrészt mivel újra teljes, akadály nélküli istenközösségben élhet az ember, és a könnyek letörlése a vigasztalódás mélységét fejezi ki: ezután nem lesz halál, gyász, jajkiáltás, mert ezek helyett Isten újrateremti a valóságot (21,2–4). A megtapasztalt teremtett valóság és a várva várt újjáteremtés kijelentése közti feszültségben élünk.

Mindennek az alapja Krisztus keresztje (megváltó halála) és a feltámasztás csodája, váratlan fordulata. Nagyon is fontos ebben az összefüggésben a Feltámasztott megjelenéseit közelebből szemügyre venni, szintén a szent beszámolóik alapján. Egyrészt önmagunk vigasztalására és bátorítására érdemes tudatosítani az első tanítványok elég makacs hitetlenkedését

is. Nekik sem volt természetes Jézus feltámadása a halálból, ezért döbbennek meg annyira, amikor a zaklatott asszonyok meghozzák a hírt a húsvét hajnali kirándulásukról: „*de ők üres fecsegésnek tartották ezt a beszédet, és nem hittek nekik*” (Lk 24,1kk, itt 10–11. vers). Ki ne ismerné a sebekben turkálni akaró Tamás apostol esetét (Jn 20,24kk)? De még a missziói parancs is tanítványi kétségek között hangzik el (Mt 28,17).

Mindez annak mintája, hogy ne lepjen meg bennünket kortársaink kételkedése vagy a saját hitetlenkedésünk, mert a feltámadás örömezenetére az első normális emberi reakció a hitetlenkedés. Egyszerűen azért, mert az ige leírása és tanítása szerint az örök életünk – feltámadás általi – valósága egyszerűen nem a mi tudatszerkezetünkben megszülető jó hír, hanem Istentől azt kapjuk, amire még csak gondolni sem mertünk volna, nemhogy képesek lettünk volna kitalálni (1Kor 2,9).

Jel 21,8 figyelmeztető tartalmát nem szabad kikerülnünk, még ha a bűnbocsánat felől közelítünk is a szent titkokhoz. Evangélikus kísértés a törvény szerepének csökkentése. Félreértés lenne, ha a törvény üdvözítő erejét támasztanánk fel. De a törvény kihagyása, elfelejtése vagy gyengítése végzetes és kárhozatos következménnyel járhat. Hangsúlyos: a törvénynek nincs szerepe az üdvösség beteljesítésében, de szerepe van az e világi életben belül a hit közlekedésében. A törvény olyan, mint a közlekedési tábla: segítségünkre van a mindennapi életben. Az útjelző és a névtáblák nem juttatnak el bennünket az általunk kitűzött célhoz, „csak” jelentős módon segítenek bennünket a helyes irány megtalálásában.

Egyetlenegy teljes – de ez sem törvény, hanem evangélium – biztatásunk van, és ezen innen és túlvan az üdvösségünk megoldása: „*Ők (Pál apostol és társa) pedig így válaszoltak: »Higgy az Úr Jézusban, és üdvözülj mind te, mind a te házaad népe!«*” (ApCsel 16,31)

Ha nem is ábrándozni, de szabad nekünk az örök élet, az örök üdvösség (nem időbeli, hanem minőségi) végtelen csodáiról álmodnunk. Kétségtelen, hogy az Úr Jézus, aki onnan jött, nem adott nekünk részletes leírást, beszámolót arról, ami ott vár ránk. De néhány példázatával, kijelentésével utalt arra, hogy fantáziánk feletti tökéletesség vár ránk. Az egyetlen helyes magatartás a hitből fakadó türelmes és élő várakozás, hogy majd látni és tapasztalni fogjuk, mit jelent az: „*Amikor pedig majd alávettetett neki minden, akkor maga a Fiú is aláveti magát annak, aki alávettet neki mindent, hogy Isten legyen minden mindenkben.*” (1Kor 15,28)

9. „...elmegyek helyet készíteni a számotokra” (Jn 14,1–6)

Ha csak a bibliaórai címetek vesszük figyelembe, már azok tartalmi üzenetének is szorongást oldó hatása lehet a rettegő emberi szívre, amennyiben komolyan vesszük mindezt. Minden amorf (oktalannak látszó) szorongás mögött halálfélelem húzódik meg. Divatos, de hamis kijelentés, hogy az ember nem a haláltól, hanem a meghalás folyamatától fél. Természetesen attól is, de ez csak egy látszólagosan igaz kijelentés, végső soron a halál a nagy ellenség (utolsó ellenség, de eltöröltetik a halál: 1Kor 15,26).

A Jn 14,1kk végrendelet értékű kijelentés. Jézus ezt az ígét közvetlenül a halála előtt mondta, ezért is „testamentum”. Látva tanítványai rettegését (szorongását, fóbiját), kezdte így a beszédét: „*Ne nyugtalanokdjék a ti szívetek...*” (ταράσσω = megzavar, fölkavar, fölizgat, megrémít). De miért ne nyugtalanokdjék? Miért ne legyünk megrémülve?

Erre Jn 3,16 a válasz. A halál titkának megoldása Isten Krisztusban ragyogó és áldozatos szeretete. Hatalmas a Krisztusban kapott megoldás: „*Bizony, bizony, mondom néktek: aki hallja az én ígémet, és hisz abban, aki elküldött engem, annak örök élete van; sőt ítéletre sem megy, hanem átment a halálból az életbe.*” (Jn 5,24)

Vegyük figyelembe ezt a végrendelet értékű fejezetet, kijelentést, ahogy Krisztus – az Üdvözítőnk – lelki értelemben végigvezeti a szorongó, megrémült tanítványok figyelmét a vigasztalás útján:

Első az Isten és Krisztus iránti hit mint bizalom alapvető lelki, pontosabban szívbeli (καρδία) beállítottsága.

A kijelentés második tétele két részre oszlik: a) a mennyei Atya házában sok hajlék van; b) Jézus minden kétséget eloszlatandó jelenti ki, hogy ha nem így volna, „...*mondtam-e volna nektek, hogy elmegyek helyet készíteni a számotokra?*” (2. vers) Saját kereształdozatának az értelmét rendítené meg, ha nem lenne életünknek folytatása Isten, azaz a mennyei Atya országában. Ez az egyik legsúlyosabb igei érv Jézustól az örök életünk mellett.

A gólgotai kereszt (megyek helyet készíteni = a megváltás műve a keresztben) és az eszkatológia összefüggésének, vagyis Krisztus utolsó visszajövetelének már az övéi végleges üdvössége a lényege: „...*magam mellé veszek titeket, hogy ahol én vagyok, ott legyetek ti is.*” Pál apostol is úgy fogalmazza meg a halál utáni életünk lényegét: Krisztussal lenni. „*Szorongat ez a kettő: vágyódom elköltözni és Krisztussal lenni, mert ez sokkal jobb mindennél.*” (Fil 1,23)

Tamás személyében megszólal az örök emberi kétségeskedés: hogyan tudhatnánk bármit is? Az emberi kételkedés nem megvetendő, mert az őszinteség motiválja.

Ám legyen hangsúlyos, hogy Jézus utolsó, legvégső szava ebben az ügyben egy titokzatos, de felemelő kinyilatkoztatás. „*Én vagyok...*” Ez az „*ani hu*” ősi kinyilatkoztatási forma Isten jelenlétét jelenti Jézus személyében. Őt (ὁδός), igazság (ἀλήθεια) és élet (ζωή). S a reformátori *solus Christus* (egyedül Krisztus) által megy végbe egzisztenciális létünk mindkét terhének leoldása: bűntől és haláltól Krisztus által szabadultunk meg.

Csak egyetlenegy kérdés maradhat a legvégére: ha ő hatalmas, kereszten bemutatott áldozattal helyet készített számunkra, készek vagyunk-e mi azt örömmel elfogadni?

A bibliaórák (és az összes szolgálatunk) célja pontosan az, amit a pisidiai Antiókiában levő zsinagóga elöljárói üzentek Pálnak és Barnabásnak: „*Atyámfiai, férfiak, ha van valami buzdító szavatok a néphez, szóljatok.*” (ApCsel 13,15)

